

Centre for Economic and Regional Studies of the Hungarian
Academy of Sciences – Institute of World Economics
MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Világgazdasági Intézet

Kihívások

234.

2019 április

Szigetvári Tamás

AZ EU ÚJ TÍPUSÚ SZABADKERESKEDELMI EGYEZMÉNYEI

Kh

Szigetvári Tamás / Az EU új típusú szabadkereskedelmi egyezményei

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Világgazdasági Intézet

Kihívások 234. szám (2019) 2019. április 3.

Az EU új típusú szabadkereskedelmi egyezményei

Szigetvári Tamás
tudományos főmunkatárs

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Világgazdasági Intézet

**MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi
Kutatóközpont Világgazdasági Intézet**
Kihívások 234. szám (2019) 2019. április 3.

Az EU új típusú szabadkereskedelmi egyezményei¹

Szigetvári Tamás²

Bevezetés

Az európai integrációban a kereskedelempolitika a kezdetek óta központi szerepet játszott. Az Európai Gazdasági Közösség a tagállamok között vámuniót hozott létre, amely szükségessé tette a harmadik országokkal kapcsolatos nemzeti kereskedelempolitikák egységesítését. Az egyre jelentősebbé váló egységes európai belső piacra való bejutás komoly vonzerővé vált minden ország számára, az EU pedig igyekezett termelői számára minél jobb hozzáférést biztosítani az EU-n kívüli piacokhoz. Ennek is köszönhetően a kereskedelempolitika vált az EU érdekérvényesítésének egyik legmeghatározóbb elemévé.

Az EU kezdetben elsősorban a szomszédos országokkal írt alá szorosabb kereskedelmi egyezményeket, míg a tagállamok egykori gyarmataival különböző preferenciális megállapodásokat kötött. A kétezres évektől azonban, a WTO keretében zajló multilaterális kereskedelmi liberalizáció megrekedésével az EU is egyre inkább a kétoldalú liberalizáció irányába fordult, és egyre több állammal köt szabadkereskedelmi egyezményt.

¹ A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-4-PPKE-30 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült

² tudományos főmunkatárs, Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Világgazdasági Intézet, Tóth Kálmán utca 4, H-1097 Budapest, Hungary. Email: szigetvari.tamas@krtk.mta.hu, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar Nemzetközi és Politikatudományi Intézet, Egyetem u. 1., H-2087 Piliscsaba. E-mail: szigetvari.tamas@btk.ppke.hu

A szabadkereskedelmi egyezmények a kétoldalú és regionális kereskedelmi egyezmények azon típusa, amely az árukra kivetett vám- és egyéb korlátozások leépítését szabályozza. Szemben a vámunióval, amely közös külső vámokat is meghatároz, a szabadkereskedelmi megállapodás csak a két fél közötti árukereskedelemre vonatkozó vámkorlátokat bontja le.

Hosszú időn keresztül az EU szabadkereskedelmi egyezményei csak az ipari termékekre vonatkoztak, az erős protekcionista védelmet élvező mezőgazdasági termékekre nem. A kilencvenes évek végétől azonban itt is alapvető változások indultak. Ahogy a WTO-n belül is egyre több, kereskedelemmel összefüggő terület esetében született nemzetközi szabályozás, úgy a szabadkereskedelmi egyezmények is egyre inkább túlmutattak a szimpla vámleépítésen.

A következőkben azt tekintjük át, hogyan alakultak át az EU szabadkereskedelmi egyezményei, mi jellemzi az új típusú egyezményeket, milyen várakozások éltek és milyen tapasztalatok születtek ezekkel az új típusú egyezményekkel kapcsolatban az elmúlt években.

Az első generációs szabadkereskedelmi megállapodások

Elsőként megvizsgáljuk az EU ún. első generációs szabadkereskedelmi (FTA) megállapodásait – mi jellemzi ezeket, és mennyiben szorulnak megújításra.

Az első szabadkereskedelmi megállapodások közé tartoznak az EFTA országokkal (Norvégia, Svájc) a hetvenes években aláírt egyezmények, a kilencvenes években az Euro-med Társulási Egyezmények keretében aláírt FTA-k, de még a kétezres évek elején Mexikóval (2000) és Chilével (2003), sőt, a nyugat-balkáni országokkal (2001 és 2016) között aláírt megállapodások is. A török vámunió (1995) az áruk szabad áramlását tekintve tartalmában hasonló, de jellegében mégis jelentősen eltérő megállapodást jelent.

Az EGK és az EFTA tagállamok közötti szabadkereskedelmi megállapodásokat 1977-ben, Nagy-Britannia és Dánia csatlakozását követően írták alá. Ez az ipari termékekre vonatkozóan építette le az akadályokat. Az EU 1992-es megalapítását követően jött létre

az Európai Gazdasági Tér, amely egy olyan szabadkereskedelmi övezetet hozott létre az EU és az EU-n kívül maradt EFTA államok (jelenleg Norvégia, Izland és Liechtenstein) között, amely az áruk szabad áramlása mellett a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlását is lehetővé tette. Az egyezmény értelmében az EU-n kívüli államok – annak érdekében, hogy szabadon hozzáférhessenek az EU egységes piacához – egyoldalúan átveszik és alkalmazzák az egységes piaccal kapcsolatos EU-s szabályozásokat, továbbá pénzügyi hozzájárulásukkal is segítik a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek csökkentését. Az EGT megállapodás ugyanakkor nem vonatkozik a mezőgazdasági és halászati termékekre. Bár egyes mezőgazdasági termékek esetében kedvezményes bejutást biztosítanak, és az élelmiszer-egészségügyi előírások is harmonizálva vannak, ezek a területek továbbra is kívül esnek az EGT hatáskörén. Svájc, amely nem ratifikálta az EGT megállapodást, bilaterális alapon kötött hasonló tartalmú szabadkereskedelmi egyezményt az EU-val, kiegészítve a szolgáltatás, a munkaerő és a tőke áramlására vonatkozó megállapodásokkal. Az utóbbi években különösen a szabad munkavállalás biztosítása kapcsán jelentkeztek konfliktusok a kapcsolatokban.

A kilencvenes évek euro-med megállapodásai a déli Mediterráneum országaival a hetvenes években kötött egyoldalú preferenciális kereskedelmi megállapodásokat váltották fel. A társulási egyezmények keretében aláírt szabadkereskedelmi megállapodások szintén az ipari termékekre vonatkoztak. Az euro-med társulási megállapodások keretében aláírt szabadkereskedelmi megállapodások azonban nem igazán tudták beteljesíteni az elvárásokat. Kimaradt a szabadkereskedelmi megállapodásból a déli mediterrán országok számára központi jelentőségű az agrárszféra, igaz, itt az EU déli országainak érdekvédelme (t. i. hogy saját termékeik jussanak az EU belső piacára, és a külső országoknak csak kiegészítő szerep juthasson) mellett a déli mediterrán országok részéről is ódzkodtak a rendkívül magas szubvenciókkal védett belső agrárpiac liberalizálástól.

A legtöbb déli mediterrán ország ipari termékei előtt már korábban is nyitva volt az Unió piaca, tehát az ő szempontjából ezen a téren nem sok változás történt. Pontosan azokon a területeken viszont, ahol a mediterrán országok versenyképesek lettek volna, és amelyek legfőbb exporttermékeik közé számítanak, kevés áttörést jelentett a szabadkereskedelmi megállapodás. A déli államok eddig magas vámokkal védett hazai

iparának viszont szembe kell néznie a megnövekedett európai konkurenciával. Annak érdekében, hogy a hazai gazdasági szereplők megerősödhesse és fel tudjanak készülni a fokozott versenyhelyzetre, az euro-med megállapodások értelmében csak késleltetve (akár 15 év alatt) építették le a leginkább érintett, elsősorban fogyasztási cikkek termelő szektorok esetében a vámokat.

Az, hogy a gazdasági együttműködésnek a szabadkereskedelemre építő európai modellje nem vált sikeressé a Mediterráneummal kapcsolatban, több okra is visszavezethető. Ebben a Mediterráneum politikai instabilitása, a belső regionális kapcsolatok hiánya, az EU gyengébb elköteleződése, a szolgáltatás-liberalizáció elmaradása, a szabályozás harmonizálásának hiánya is közrejátszott (Borrell-Porta 2012: 15) Egyik megoldási lehetőségként ezen egyezmények megújítása merült fel, amit a későbbiekben tárgyalunk még.

Mexikó volt az első latin-amerikai állam, amely ún. Globális Megállapodás keretében szabadkereskedelmi egyezményt kötött az EU-val. Az egyezmény 2000-ben lépett életbe, és a termékekre vonatkozó szabadkereskedelem mellett ennek már a szolgáltatás-kereskedelem is részét képezte. Chile 2002-ben írt alá az EU-val Társulási Megállapodást, amely hasonló elemeket tartalmazott.

A nyugat-balkáni országokkal a Stabilitási és Társulási Folyamat keretében kötöttek Stabilitási és Társulási Megállapodásokat (SAA). Az SAA megállapodások magukban foglalták a szabadkereskedelmi megállapodást, ugyanakkor kiterjedt harmonizációs és együttműködési feltétel-rendszert is tartalmaztak, hiszen az érintett országok mindegyike a teljes-jogú EU-tagságot tűzte ki célul. Montenegróval és Szerbiával már folynak a csatlakozási tárgyalások, Albánia és Észak-Macedónia várhatóan szintén hamarosan megkezdheti, míg Bosznia-Hercegovina és Koszovó.

A Törökországgal 1995-ben kötött vámuniós megállapodás eltér a szabadkereskedelmi megállapodásoktól, hiszen a vámunió azt jelenti, hogy Törökország egyoldalúan alkalmazza az EU harmadik országokkal szemben alkalmazott vámtételeit, e mellett számos, a kereskedelemmel kapcsolatos területen (pl. versenyszabályozás) harmonizálta a belső jogrendszerét. A vámunió az ipari termékekre valósult meg, a mezőgazdaság, illetve a szolgáltató szektor nem képezi részét. Bár az EU-török vámunió segítette a török gazdaság liberalizálásában és versenyképessé tételében, ugyanakkor a

vámunió költségeinek, illetve a kereskedelempolitikai szuverenitás korlátozásának elviselését a teljes jogú tagság reménye tette elfogadhatóvá. A csatlakozási esélyek csökkenésével így Törökország egyre kevésbé érdekelt jelenlegi vámuniós megállapodás fenntartásában. Bár az egyezmény újratárgyalása napirenden volt, 2018-ban – a török politikai folyamatok hatására – az EU felfüggesztette ezt a folyamatot.

Az új generációs megállapodások

Az átalakuló nemzetközi kereskedelem szükségessé tette a kereskedelemmel kapcsolatos szabályozások átalakítását is. A WTO keretében zajló nemzetközi kereskedelem-liberalizáció számos új területet vont be, a felmerülő ellentétek (elsősorban a fejlett és a fejlődő ország-csoportok között) azonban lelassították a multilaterális folyamatokat. Az EU ezért bilaterális egyezmények keretében igyekezett az EU 'Globális Európa' stratégiájának megfelelő, az európai vállalatok érdekeit is kiszolgáló új generációs FTA megállapodásokat kötni. (Siles-Brügge 2014.:9) Ezek az új megállapodások az árukereskedelem mellett már számos más területre vonatkozóan is tartalmaznak előírásokat, így a szolgáltatásokra, a szellemi tulajdonjogokra, a beruházásokra, a közbeszerzésekre, az energiaszektorra, a nyersanyagokra, e mellett a versenyjog, az állami tulajdonú vállalatok, a szabályozási együttműködés is sokszor része lett ezen megállapodásoknak. Az EU sok esetben a fenntartható fejlődésre vagy az emberi jogokra vonatkozó elveket is az egyezmények részévé tesz, míg a legújabb egyezményekben a korrupció elleni harc, vagy a KKV-k kiemelt kezelése is szerepel már. Az egyezmények betarthatósága érdekében a korábbi beruházó vs. állam vitarendezési eljárások helyett az államközi vitarendezést preferálja a beruházási szerződések esetében. A 2006 után aláírt szabadkereskedelmi megállapodások már javarészt az új generációs egyezmények közé tartoznak. Ilyen a Dél-Koreával, Kolumbiával, Peruvál, Közép-Amerikával és Kanadával aláírt megállapodás is. Bár az egyes szerződések tartalmukban eltérőek, fent említett új területek jelentős része szerepel bennük.

Az EU kereskedelempolitikai stratégiája értelmében a kereskedelempolitika feladata, hogy elősegítse az EU versenyképességét növekedést, munkahelyeket, beruházást és innovációt teremtsen. Ugyanakkor összhangban kell lennie az EU külső politikájában

megfogalmazott elveivel és céljaival (pl. fejlesztéspolitika, szomszédspolitikai), valamint az EU társadalmi modelljével és értékeivel is. Ezen célok egyidejű érvényesítése természetesen nem egyszerű, sőt, sok szempontból lehetetlen is.

A következőkben áttekintjük az elmúlt évtizedben kötött szabadkereskedelmi megállapodások fő jellegzetességeit.

Dél-Koreával 2007-ben kezdtek tárgyalásokat, 2010-ben írták alá a szabadkereskedelmi egyezményt, ami 2015-ben lett hatályos. A megállapodás az első átfogó szabadkereskedelmi megállapodása volt az EU-nak, szinte az összes fent említett területet magában foglalta. Az egyezmény értelmében 5 év alatt leépítik az ipari és mezőgazdasági termékek, valamint a szolgáltatások importját sújtó akadályok 98%-át. Kiemelten foglalkozik a megállapodás az autóipari kereskedelemmel, mely a kétoldalú kapcsolatok egyik legjelentősebb területe. Vitatott területe az egyezménynek a munkajogi szabályozások alkalmazása, amelyet az EU a nemzetközi gyakorlat részévé kíván tenni, de számos ország, így Korea is, eltérő értelmezésben látja.

A Japánnal 2017-ben aláírt Gazdasági és Partnerségi Megállapodás szintén a vámok nagy részének leépítését jelenti, ami az európai vállalatoknak évi 1 milliárd eurónyi többletbevételt eredményezhet. A szerződés megnyitotta Japánt a legfontosabb európai agrártermékek számára. Az egyezmény szigorú fogyasztó-, környezet- és munkaerő-védelmi előírásokat is magában foglal, e mellett fenntartható fejlődésnek is külön fejezetet szán, elkötelezve a feleket a párizsi klímaegyezmény végrehajtása mellett. Az egyezmény 2019 februárjában lépett életbe. A Beruházásvédelmi Megállapodásról külön tárgyalások folynak, az eljárásjogi kérdésekben itt még nincs megegyezés.

Az ASEAN-nal 2007-ben kezdték meg a tárgyalásokat, 2009-ben azonban úgy döntöttek, hogy bilaterális alapon folytatják az egyes ASEAN országokkal a tárgyalásokat. Szingapúrral a szabadkereskedelmi és beruházás-védelmi megállapodást is aláírták 2018-ban. Malaysiával 2010-ben, Vietnammal 2012-ben, Thaifölddel 2013-ban, a Fülöp-szigetekkel 2015-ben, Indonéziával 2016-ban kezdték meg a tárgyalásokat. Míg Thaiföld esetében a 2014-es katonai hatalomátvétel miatt, Malaysiánál saját kérésére álltak le a tárgyalások, Vietnammal viszont aláírás előtt áll az egyezmény.

2018-ban Ausztrália és Új-Zéland is átfogó szabadkereskedelmi megállapodásokról kezdett tárgyalni az EU-val.

A Kanadával 2016-ban aláírt és 2017-ben életbe lépett CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement) szintén új típusú, átfogó megállapodás. Sokan ezt az USA-val kötendő Transzatlanti Kereskedelmi és Beruházási Megállapodás (TTIP) előszobájának tekintették, hiszen hasonló jellegű környezetre kellett alkalmazni a megállapodást. A leginkább kritizált elemei a megállapodásnak a beruházás-védelmi megállapodás, amely lehetővé teszi a nemzeti kormányok perbe fogását a befektető vállalatok szempontjából kedvezőtlen intézkedéseik kapcsán, illetve az élelmiszer-egészségügyi szabályozás változó feltételei (pl. GMO). Az USA-val a megkezdett TTIP tárgyalások Donald Trump elnöksége alatt leálltak.

2016-ban újakezdték viszont a tárgyalásokat a Mercosurral, szintén az új, átfogó jelleget részesítve előnyben, míg Mexikóval és Chilével a korábbi egyezmény modernizálásáról állapodtak meg. Chile esetében például a tagországokkal kötött bilaterális beruházás-védelmi egyezmények helyett közös EU-s egyezmény lépne érvénybe.³

Az Andok Közösség államaival kötött megállapodások közül a Peruval és Kolumbiával kötött 2013-ban, az Ecuadorral kötött 2017-ben lépett életbe. Ezen megállapodások is átfogó jellegűek. A közép-amerikai államokkal (Costa Rica, Guatemala, El Salvador, Nicaragua, Honduras, és Panama) 2012-ben írt alá az EU társulási megállapodást. A megállapodás az ipari és halászati termékeknél 10 év alatt építi le a kereskedelmi akadályok nagy részét, míg a maradék mindössze 4%-ét 15 év alatt. A agrártermékeknél is jelentős a liberalizáció, de itt számos érzékeny termék továbbra is védelmet élvez. Számos szabályozási harmonizáció is részét képezi, illetve a szolgáltatási piacok jó részét is megnyitja. A közbeszerzések esetében eltérő a liberalizáció mértéke, Panama és Costa Rica sokkal jelentősebb mértékű nyitást hajtott végre, mint a többi állam. Ennek a megállapodásnak az is a célja, hogy elősegítse a térség országainak szorosabb integrációját – számos szabályozást regionális szinten harmonizálnak ennek érdekében.

³ Ez pld. Magyarország számára előnyös lenne, hiszen hazánknak nincs hatályban ilyen egyezménye Chilével, az EU-s egyezmény viszont a magyar beruházásokra is vonatkozna.

A DCFTA megállapodások

Az átfogó szabadkereskedelmi megállapodásokhoz hasonló, de annál mélyebb kapcsolatot hoz létre az ún. Mély- és Átfogó Szabadkereskedelmi Megállapodás (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement). Az EU-val DCFTA szerződést kötő állam esetében az ipari, a mezőgazdasági és a szolgáltatásszektorra is kiterjedő szabadkereskedelmi megállapodás születik, amit a kereskedelemmel összefüggő területeken széleskörű jogszabályi harmonizációt is magában foglal. Ez a szomszédos országoknak felajánlott egyezmény-típus gyakorlatilag az egységes piac részeseivé teszi az érintett országokat, hiszen itt mindig a külső fél ülteti át az EU piaci szabályozásának releváns elemeit (versenyszabályozás, szabványok, kereskedelmi előírások, stb.).

Az EU ilyen DCFTA típusú megállapodást kötött a Keleti Partnerség három államával, Ukrajnával, Grúziával és Moldovával. Örményország, amely szintén tárgyalásokat folytatott egy ilyen típusú megállapodásról, végül az Oroszország által létrehozott Eurázsiai Gazdasági Uniót választotta. A Tanács 2011 decemberében hasonló DCFTA megállapodásokról ajánlott tárgyalásokat a négy legfelkészültebb, a kereskedelmi kapcsolatok erősítése terén legmesszebb menő mediterrán országnak, Jordániának, Egyiptomnak, Marokkónak és Tunéziának. A négy ország közül azonban csak Marokkó és Tunézia jelezte érdeklődését, ami érthető, hiszen ezen országok gazdasága és kereskedelme is jóval szorosabban kapcsolódik az EU-hoz.

A DCFTA-k hatékonysága kapcsán nehéz egyelőre állást foglalni, hiszen a már megkötött egyezmények tapasztalatai egyelőre nem állnak rendelkezésre. Abból a szempontból mindenképpen előremutatók lehetnek, hogy egy jóval erőteljesebb modernizációs kényszert helyezhetnek a résztvevő országokra, és a jogi harmonizáció erősítheti a tőkevonzó képességüket, illetve lehetőségeiket a nemzetközi termelési hálózatokban történő bekapcsolódásra. Kérdéses ugyanakkor, hogy a szuverenitás részleges feladásával is járó egyoldalú harmonizáció valóban szükséges-e – ez EU a nem szomszédos államokkal hasonló típusú szabadkereskedelmi megállapodásokat kötött, ugyanakkor ezek a harmonizációt az *acquis* szabályainak kötelező átvétele nélkül teszik lehetővé. (Hoekman 2016: 13) Míg a keleti partnerországok esetében a megkötött DCFTA szabadkereskedelmi megállapodásokkal járó kiterjedt harmonizációs

kötelezettség költségeinek viselése mögött állhat a jövőbeli teljes jogú tagság reménye (lévén európai országokról van szó), a déli mediterrán országoknál erről nincs szó.

Gazdasági és Partnerségi Megállapodások (EPA) az ACP országokkal

Az afrikai, karibi és csendes-óceáni térség országai (ACP) az EU kereskedelempolitika által legrégebb óta preferenciális övezetként kezelt régiója. A Yaoundé-i és a Loméi konvenciók keretében az EU egyoldalú preferenciákat nyújtott az ACP országoknak, az ipari termékek esetében aszimmetrikus vámleépítéssel. 2000-ben a Cotonou-i megállapodás új alapokra helyezte az együttműködést, és ehhez az új megközelítéshez kapcsolhatók az EPA (Economic Partnership Agreement) megállapodások.

Az ACP országokkal kötött EPA megállapodások ugyan szabadkereskedelmi megállapodások, de alapvetően fejlesztés-orientáltak: számos aszimmetriát tartalmaznak, sok területen lehetővé téve az ACP országoknak piacvédelmi intézkedések alkalmazását. Ugyanakkor az egyezmények célja az ACP országok világgazdasági integrációjának elősegítése, részben a regionális, részben a globális kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésével. Bár ezen megállapodásokat is átfogóra, vagyis a szolgáltatásokat és más kereskedelemmel kapcsolatos területeket is magában foglalónak tervezték, ez végül csak a karibi országokkal kötött megállapodások esetében teljesült, a többi egyezménynél ezeket későbbi tárgyalások keretében próbálják beépíteni. A megállapodások 15-25 éves átmenettel valósítják meg a teljes liberalizációt, vagyis a hatásuk is fokozatosan érvényesül csak. Az érintett ACP országok egy részénél a kormányzati bevételek várható csökkenése így is aggodalmat kelt (ez főként Nyugat-Afrika esetében lehet jelentős). (Zamfir 2018: 9)

Az EPA megállapodásokat regionális alapon köti meg az EU, arra bízta az egyes régiók országait, hogy egymással is hasonló jellegű megállapodásokat kössenek. A hét regionális blokk 51 országot fed le, ebből öt afrikai, egy a karibi, egy pedig a csendes-óceáni.

A Nyugat-Afrikai régióban a 16 érintett államból 15 aláírta az EPA megállapodást, egyedül a legnépesebb és gazdaságilag legjelentősebb Nigéria esetében nem történt ez

meg. Nigéria esetében erős a belső politikai ellenállás e téren. Mivel az egyezmény regionális megközelítésű, így szükséges az összes érintett állam aláírása. A régió másik két jelentős gazdasága, Ghána és Elefántcsontpart ezért külön EPA egyezményt is aláírt az EU-val, amely a regionálistól függetlenül is életbe léphet. A Közép-Afrikai régióból egyedül Kamerun írta alá a megállapodást 2009-ben. A Kelet és Dél-Afrikai régióból (ESA) négy ország (Madagaszkár, Zimbabwe, Mauritius és Seychelles) írta alá, Zambia és a Comore-sziget részese, míg Etiópia, Szudán, Eritrea és Dzsibuti csatlakozása várat magára. A Kelet-Afrikai Közösségből (EAC) Kenya és Ruanda írta alá a megállapodást. Mivel az EAC vámunióként is működik, így itt is szükséges az összes érintett állam aláírása. A jelenlegi Tanzániai vezetés azonban elutasítja az egyezményt, részben a Brexit bizonytalanságára hivatkozva. (Zamfir 2018: 4) A Dél-Afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) tagjai aláírták, utolsónak Mozambik 2018-ban, míg Angolának lehetősége van a csatlakozáshoz.

A karibi régió esetében a Cariforum a regionális partner, itt Haiti kivételével az összes állam aláírta már az EPA megállapodást. A csendes-óceáni régióból Pápua-Új-Guinea és Fidzsi már aláírta, Szamoa és a Salamon-szigetek pedig jelezte csatlakozási szándékát.

Összegzés

A globális gazdasági környezet és a nemzetközi kereskedelempolitika átalakulása a bilaterális kereskedelmi egyezmények növekvő népszerűségét és fontosságuk növekedését hozta magával. Mivel a WTO keretében zajló multilaterális egyeztetési folyamatok erősen akadoznak, az Európai Unió az elmúlt egy évtizedben szabadkereskedelmi egyezmények tucatjait kötötte meg, fejlett és fejletlen, szomszédos és a világ másik felén lévő országokkal egyaránt. Ezek a szabadkereskedelmi egyezmények nem pusztán a termékkereskedelem útjában álló vámakadályok leépítését foglalják magukban, hanem annál jóval szélesebb, a kereskedelemmel összefüggésbe kerülő kérdéseket is szabályoznak. A szolgáltatás-kereskedelem mellett így része a beruházás-védelemtől a szellemi tulajdonjogok védelmének át a közbeszerzések liberalizálása és az élelmezési előírások egységesítése.

Az egyezmények egyik célja, hogy a Globális Európa stratégia (2006) szellemében versenyképessé tegye Európát, piacot és befektetési lehetőséget biztosítson az európai vállalatok számára. Az EU, világgazdasági súlyánál fogva, nagyon erős érdekérvényesítő képességgel bír, így kedvező feltételekkel tud kétoldalú megállapodásokat kötni. Az európai vállalatok számára pedig versenyelőnyt nyújthatnak ezek a kétoldalú megállapodások, hiszen sok területen (szolgáltatás, közbeszerzés), elsőként nyitja meg a belépést egyes piacokra.

A merkantilista érdekeken túl az EU a saját értékeinek a globális terjesztésére is igyekszik felhasználni ezeket az egyezményeket. A fejlesztés támogatása, a munkavállalói jogok biztosítása, az emberi jogok védelme, a fenntarthatóság, a klímavédelem, de akár a demokratikus politikai berendezkedés kívánalma többnyire szintén elemét képezik ezen megállapodásoknak, vagyis az EU a legerősebb „fegyverével”, a kereskedelempolitikai megállapodásokkal igyekszik ezen (számára mindenképpen követendőnek tartott) értékek globális érvényesítésére. De persze felmerül a kérdés, hogy a gazdasági érdekek és az európai értékek egymásnak sokszor ellentmondó törekvése mennyiben hozható összhangba ezen egyezmények kapcsán.

Felhasznált szakirodalom

- Borrell-Porta, Mireia (2012): The importance of institution-building in free trade agreements. In: Joan Costa-Font (szerk.): Europe and the Mediterranean Economy. Routledge, Abingdon – New York, pp. 3-23.
- European Commission (2016): Strategic Plan 2016-2020. DG Trade, Brussels. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/august/tradoc_154919.pdf
- European Commission (2018): Individual reports and info sheets on implementation of EU Free Trade Agreements. Brussels, SWD (2018) 454 final, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/october/tradoc_157473.PDF
- Hoekman, Bernard (2016): Deep and Comprehensive Free Trade Agreements, EIU Working Papers RSCAS 2016/29, European University Institute
- Siles-Brügge, Gabriel (2014): Constructing European Union Trade Policy. A Global Idea of Europe. Palgrave-Macmillan
- Zamfir, Ionel (2018): An overview of the EU-ACP countries' economic partnership agreements Building a new trade relationship. Briefing, July 2018. European Parliamentary Research Service